

ARGOS verjaart en vernieuwt

LA NUIT SUPER 8 NACHT, 14 JUNI 2019 © RACHEL GRUIJTERS

“Een instituut is constant in ontwikkeling en het is belangrijk dat het nooit stil staat. Dat is soms *messy*, maar dat is dan maar zo.” Dertig jaar na de start blijft ARGOS zichzelf bevragen en vernieuwen. Niels Van Tomme is sinds eind 2018 de directeur van het Brusselse centrum voor audiovisuele kunsten en licht de plek van ARGOS in de Belgische biotoop toe. — BJORN GABRIELS

In een voormalig warenhuis aan de Werfstraat in de Brusselse Kanaalzone heeft ARGOS zich in de loop der jaren ingewerkt als tentoonstellingsruimte, onderzoekscentrum en mediatheek met een focus op audiovisuele kunsten. Bij de vernieuwing naar aanleiding van de dertigste verjaardag ontvouwt ARGOS plannen om nog meer de deur open te zetten voor de burens, als aanvulling op de Belgische én internationale netwerken van het kunstenhuis.

ARGOS werd opgericht in 1989, tijdens de hoogdagen van video, en richtte zich op het organiseren van festivals en tentoonstellingen op diverse plekken in België. Kan je dit historische moment schetsen?

NIELS VAN TOMME ARGOS heeft zich inderdaad gepositioneerd op een sleutelmoment in het Belgische hedendaagse kunstenveld en een echte pioniersrol opgeëist. Er was in die periode nood aan de erkenning en professionele ondersteuning van audiovisuele kunstenaarspraktijken, die zich voordien vaak nestelden in subculturele contexten zoals de toenmalige muziek- en dansscene, maar meer aandacht begonnen op te eisen. Bovendien distribueerde ARGOS vanaf het begin videokunst naar internationale festivals, kunstinstellingen en tv-zenders. Dat zet ons echt apart als organisatie. Al is het belangrijk om ook onze voorlopers te erkennen, zoals De Nieuwe Workshop bij Beursschouwburg of een plek als Atelier Rue St-Anne, ook hier in Brussel, dat vanaf 1973 al behoorlijk ambitieuze internationale video-events organiseerde.

Zo'n tien jaar na de oprichting kon ARGOS beginnen met expo's in een eigen tentoonstellingsruimte. Ongeveer tegelijkertijd startte ook de conservatie van videowerken, wat in België tot dan toe niet gebeurde. Zit er een spanning op een werking als kunstencentrum rond hedendaagse kunst en een rol als erfgoedbeheerder?

N. VAN TOMME Hmm ... spanning, dat weet ik niet, maar een goede, inspirerende frictie, dat zeker. Kijk, het ergste wat een instituut kan overkomen is dat het zichzelf begint te legitimeren. Een instituut moet altijd zichzelf uitdagen, soms zelfs zichzelf verwerpen en

bepaalde zaken opnieuw durven te starten. Het mag zeker niet geloven dat het een vaste waarde is. Een instituut bestaat uit de keuzes die het maakt op een bepaald moment en de positie die het inneemt. Of de mensen die er werken en wat zij doen. Dus ja, zo'n tweeledige werking zorgt voor een institutionele frictie die er in het beste geval voor zorgt dat geen van beide in een al te comfortabele positie terechtkomt.

ARGOS is sowieso meer dan een presentatie- en conservatieplek. Wij doen namelijk ook aan distributie, hebben een mediatheek en zetten eigen onderzoeksprojecten op. Daarnaast speelt onze publiekswerking een vitale rol in het openbreken van de barrière tussen instituut, kunstenaar en publiek. Bij ARGOS geloven we niet dat de verschillende dingen die we doen per se van elkaar gescheiden moeten worden. Een instituut streeft er best naar een organisme te worden in plaats van een organisatie te zijn: het moet leven, leven geven en geleefd worden.

De collectie van ARGOS bevat werk van heel uiteenlopende Belgische kunstenaars. Blijft dat de belangrijkste pijler van jullie collectie en onderzoek?

N. VAN TOMME Ja, dat is een interessante kwestie. Onze collectie is ongeveer voor 60% internationaal en 40% nationaal, dus het klopt niet helemaal dat die zich op België richt. Maar het is uiteraard wel een superbelangrijke pijler. Ik heb het gevoel dat directeurs van instituten en beheerders van collecties veel te veel bezig zijn met wat er 'in de collectie past'. Een collectie is toch ook maar een historisch gegroeid en vaak hyper subjectief amalgaam. Moreel dubieuze toetsstenen als 'kwaliteit' worden al te vaak ingezet als excuus om inherente institutionele blinde vlekken te verantwoorden. Terwijl we net die ongetwijfeld goed bedoelde, maar door

vooringenomenheden gevoede blinde vlekken actief moeten bevragen bij het denken over de toekomst van een collectie!

De collectie van ARGOS staat niet vast, ze is voortdurend in de maak. Samen met het team vind ik het op dit moment bijvoorbeeld spannend om na te denken over werken en praktijken die net niet 'in de collectie passen' en om die een plaats te geven binnen ARGOS. Een eerste stap daarbij is het aanstellen van drie *visiting curators of distribution*. Zij zullen in het komende jaar, onafhankelijk van ARGOS, kunstenaars en werken voorstellen voor distributie, en bijgevolg ook onze collectie. Deze internationale curatoren werden geselecteerd op basis van hun expertise en netwerken, die anders zijn dan die van ARGOS. Elk van hen kan tien of meer nieuwe titels voorstellen die we onvoorwaardelijk in distributie nemen.

Hoe zie je de band tussen de lokale connectie en de internationale context?

N. VAN TOMME Die opdeling is vals. Wij bevinden ons in Brussel en het lokale is per definitie al internationaal. Volgens mij geldt dat trouwens voor elke plek in de hele wereld. Wat wel interessant is aan de lokale context, zeker als je die van buitenaf bekijkt, is dat er op dit moment met veel belangstelling wordt gekeken naar het gunstige klimaat in België voor de productie en financiële ondersteuning van kunstenaarsfilm en -video. Organisaties als Courtisane, Beursschouwburg, Contour en CBA, maar ook SIC en Atelier Graphoui, belangrijke kunstenaarsinitiatieven zoals Auguste Orts, Escautville, Jubilee, Messidor en Elephy, en de toch wel bijzondere mogelijkheden die het FilmLab van VAF en het Centre du Cinema bieden, zorgen ervoor dat België een belangrijke voedingsbodem is voor kritische audiovisuele cultuur. Het trekt bijzonder veel talent aan, vaak internationaal, dat hier een ondersteunend klimaat vindt voor toch niet altijd even evident werk. ARGOS wil daar een meer actieve rol in spelen. Het wil de lokale scene versterken en tegelijk ook nieuwe dingen, of zijstappen, introduceren die iets kunnen betekenen hier, zowel op artistiek als op maatschappelijk vlak, en die de juiste vragen stellen.

Bij zijn dertigste verjaardag zal de ondertitel van ARGOS wijzigen van 'centrum voor kunst en media' naar 'centrum voor audiovisuele kunsten'. Betekent dat voor jullie ook een accentverschuiving?

N. VAN TOMME Uiteraard. 'Kunst en media' klonk veel te vaag voor me, ik kon daar gewoon niet mee aan de slag. ARGOS kiest een duidelijke richting en audiovisuele kunsten, met een nadruk op het veelvoud, leek een logische keuze. Onze collectie focust grotendeels op kunstenaarsfilm en -video, maar uiteraard willen we audiovisuele kunsten veel breder opvatten. Het denken in disciplines wordt daarbij opgeheven, het gaat eerder over een manier van denken of een manier van werk maken. We zijn daarbij geïnteresseerd in praktijken die de

"Een instituut streeft er best naar een organisme te worden in plaats van een organisatie te zijn: het moet leven, leven geven en geleefd worden"

grenzen verleggen van wat het audiovisuele is en kan zijn, en die er zich tegelijkertijd kritisch en poëtisch toe verhouden.

De komende tentoonstelling (vanaf 6 oktober, nvdr) met de transdisciplinaire studio CAMP uit Indië is een goed voorbeeld. In de afgelopen tien jaren heeft CAMP een sterke internationale reputatie opgebouwd met uitdagend en onderzoekend audiovisueel werk. De tentoonstelling bij ARGOS toont echter geen grootschalig overzicht van dat werk, maar zoomt in op de poëtische en conceptuele beginselen van CAMP. Zo tonen we bijna uitsluitend werk dat oorspronkelijk tussen 2001 en 2008 werd geproduceerd, voor de officiële oprichting van CAMP. We vertalen dat werk naar de tentoonstellingsruimtes van ARGOS en stellen daarmee fundamentele vragen over het hoe, waarom en waarheen van audiovisuele kunstenaarspraktijken.

Heeft de nieuwe ondertitel ook te maken met een positionering naast WIELS in Vorst en het door het Franse Centre Pompidou beheerde museum Kanal, dat in 2023 om de hoek van ARGOS zal openen?

N. VAN TOMME Ik ben blij dat je het zo leest. We nemen een heel specifieke positie in in deze stad, niemand doet het ons na, maar we staan tegelijkertijd ook voor een actieve wisselwerking en kritische dialoog met onze fijne collega's.

Met deze vernieuwing wil ARGOS "een directe link leggen met de grootstedelijke context waarin het zich bevindt". Wat houdt dat in?

N. VAN TOMME Viva boema patatten met saucissen! Ernstig nu, het betekent dat we meer en meer het instituut openzetten voor wie er in het verleden niet per se de weg naar vond. Ik heb het over onze burens, of over mensen die niet noodzakelijk een link hebben met kunst. Het is ongelooflijk wat zij naar ARGOS brengen, de perspectieven die ze bieden en de compleet andere manieren om zich kritisch tot onze activiteiten te verhouden. In de voorbije negen maanden hebben we geëxperimenteerd met het uitnodigen en betrekken van onze burens op openingen en bij andere programma's en ervoor gezorgd dat ze zich ook echt welkom voelen. Dat zorgde voor een totaal andere vibe, want, laten we eerlijk zijn, zo'n kunstevents zijn over het algemeen toch grotendeels een elitaire bedoening. En saai! Ik heb intens samengewerkt met de Koerdische kunstenaar Hiwa K en een uitspraak van hem is sindsdien belangrijk geworden voor al het werk dat ik doe: "When people do not understand my work, it is not their but my problem."

Wat zijn de belangrijkste uitdagingen voor ARGOS nu?

N. VAN TOMME Jong blijven terwijl het ouder wordt! Maar ook, sterker worden zonder dominant te zijn, met veel oog voor, en samenwerking met, de boeiende audiovisuele kunstenviotoop die België momenteel is.

Brussel, 20 augustus 2019

AGAIN ON THE SEAS (2015) VAN JOËLLE DE LA CASINIÈRE TIJDENS DE EXPO THERE ALL IS ORDER AND BEAUTY (2019) © RACHEL GRUIJTERS

